

**Victim blaming als mediator van de samenhang tussen empathie en erkenning bij
slachtoffers van aanranding**

Jasper Boerma

Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen, Rijksuniversiteit Groningen, Nederland

PSB3A-BT15: Bachelor Thesis

Supervisor: dr. J. Gerlsma

Tweede beoordelaar: dr P. Cavalini

In samenwerking met: Renske Nordkamp, Simon Koopman, Fenna Russchen, Jildou Peeters en

Bo Leisink.

Datum: 5 juli 2023

VICTIM BLAMING, EMPATHIE EN ERKENNING

Disclaimer

Een scriptie is een proeve van bekwaamheid voor studenten. De goedkeuring van de scriptie is het bewijs dat de student over voldoende onderzoeks- en rapportagevaardigheden beschikt om af te studeren, maar biedt geen garantie voor de kwaliteit van het onderzoek en de resultaten van het onderzoek als zodanig, en de scriptie is daarom niet per se geschikt als academische bron om naar te verwijzen. Als u meer wilt weten over het in deze scriptie besproken onderzoek en de daarop gebaseerde publicaties waarnaar u zou kunnen verwijzen, neem dan contact op met de genoemde begeleider.

Abstract

Getting social acknowledgement plays a significant role in the recovery of victims of sexual assault. Research shows that empathic ability is an important skill in recognizing someone's victimhood. Individuals with low empathic ability struggle with taking others' perspectives and understanding emotions. Low empathic ability, and consequently, low recognition, is associated with victim blaming. In the current study, we examine the relationships between empathy, recognition of victims of sexual assault, and victim blaming. We also explore the mediating effect of victim blaming on the relationship between empathy and recognition. A vignette study was conducted among students aged 18-28 ($N = 110$) using an online questionnaire. The results demonstrate a significant correlation between empathy and recognition, empathy and victim blaming, and recognition and victim blaming. Additionally, we observe a partial mediating effect with victim blaming as a mediator in the relationship between empathy and recognition of victims of assault. It can be concluded that victim blaming has a partially mediating role in the relationship between empathy and recognition of victims of assault.

Keywords: victim blaming, social acknowledgment, empathy, sexual assault, sexual misconduct

Samenvatting

Het krijgen van erkenning speelt een grote rol in het herstel van slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Onderzoek toont aan dat empathisch vermogen een belangrijke vaardigheid is bij het erkennen van iemands slachtofferschap. Iemand met een laag empathisch vermogen heeft moeite met het perspectief nemen van iemand anders en heeft ook moeite met het begrijpen van emoties. Een laag empathisch vermogen en dus ook weinig erkenning staat in verband met de schuld leggen bij het slachtoffer. In het huidige onderzoek kijken we naar de relaties tussen empathie, erkenning voor slachtoffers van aanranding en victim blaming. Ook kijken we naar het mediërende effect van victim blaming op de relatie tussen empathie en erkenning. Er is een vignetstudie uitgevoerd onder studenten met de leeftijd tussen de 18-28 jaar oud ($N = 110$) in de vorm van een vragenlijst. De resultaten tonen een significant verband tussen empathie en erkenning, empathie en victim blaming en erkenning en victim blaming. Daarnaast zien we geen volledig, maar een partieel mediërend effect zien met victim blaming als mediator op de relatie tussen empathie en erkenning voor slachtoffers van aanranding. Concluderend is er een partieel mediërend effect van victim blaming op de relatie tussen empathie en erkenning voor slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag gevonden.

Sleutelwoorden: victim blaming, erkenning, empathie, seksueel grensoverschrijdend gedrag, aanranding

VICTIM BLAMING, EMPATHIE EN ERKENNING

Victim blaming als mediator van de samenhang tussen empathie en erkenning bij slachtoffers van aanranding

Ongewenste intimiteiten, op een vervelende manier aangesproken worden, nafluiten en handtastelijkheid; aanranding is een vorm van seksueel grensoverschrijdend gedrag die een grote invloed kan hebben op emotioneel, psychologisch en fysiek vlak. Het kan leiden tot een posttraumatische stressstoornis, angststoornissen en depressie (Dworkin et al., 2017). Alhoewel we grote stappen hebben gezet op maatschappelijk niveau, blijft aanranding een hoge prevalentie hebben. Van vrouwen tussen de 15 en 25 jaar blijkt 31% aanranding te hebben meegemaakt, voor mannen is dit 11% (De Haas, 2012).

Erkenning krijgen van anderen speelt een centrale rol in het herstel van slachtoffers. Zo kan onvoldoende sociale erkenning bijvoorbeeld leiden tot meer psychopathologie, terwijl voldoende sociale erkenning er juist voor kan zorgen dat slachtoffers beter herstellen van aanranding (Ullman, 1999; Solomon et al., 1989). De andere kant van het spectrum heeft te maken met 'victim blaming'; als mensen geen erkenning hebben voor slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag, kunnen slachtoffers het gevoel krijgen zelf schuld te dragen van de aanranding. Het zou dan hun eigen schuld zijn of ze zouden het hebben uitgelokt (Greeson et al., 2016).

Het ervaren en uiten van erkenning voor seksueel grensoverschrijdend gedrag staat in verband met empathie maar hier is nog niet veel onderzoek naar gedaan. In het onderzoek van Attreed en Kozlowski (2018) werd aan de hand van een empathie schaal en stellingen gekeken hoe victim blaming en empathie met elkaar te maken hebben. Respondenten met een hoog empathisch vermogen bleken meer erkenning voor slachtoffers te hebben. Respondenten met een laag empathisch vermogen toonden minder erkenning; zij gaven het slachtoffer de schuld.

In het huidige onderzoek wordt gekeken naar het verband tussen empathie, victim blaming en erkenning voor slachtoffers van aanranding.

Aanranding

Aanranding wordt in veel organisaties en situaties 'gewoon' getolereerd (Brown & Biefeld, 2023). Omdat meisjes en vrouwen er vanaf jonge leeftijd mee te maken krijgen, hebben ze veelal het idee

VICTIM BLAMING, EMPATHIE EN ERKENNING

dat dit soort ervaringen normaal zijn (Lytell, 2010). De normalisatie van aanranding is ook gebaseerd op mediaconsumptie, blijkt uit het onderzoek van Newins en collega's (2021). In hun onderzoek keken zij naar de impact van media op slachtoffers van aanranding en verkrachting. Van hun ouders krijgen meisjes en vrouwen mee dat van jezelf afbijten in dit soort situaties niet slim is vanwege eventuele agressiviteit vanuit de daders (Brown & Biefeld, 2023; Lytell, 2010).

Het effect en de nasleep van aanranding heeft overduidelijk een negatief gevolg op de mentale gezondheid. Aanzienlijk meer vrouwen hebben last van depressie, angst, traumatische herinneringen en zelfmoordgedachten wanneer zij seksueel geweld hebben meegemaakt (Molstad et al., 2023). Voor aanranding specifiek proberen slachtoffers de schuld te plaatsen bij zichzelf of bij de dader en dit heeft effect op de mentale gezondheid van de slachtoffers; slachtoffers die zichzelf de schuld geven, hebben vaker last van depressieve en angstige gevoelens dan slachtoffers die zichzelf niet de schuld geven (Ullman & Filipas, 2001; Jones, 2021).

Erkenning voor het slachtoffer

Erkenning is de term die gebruikt wordt wanneer iemand zijn of haar verhaal kan doen zonder onderbroken te worden, zonder negatieve feedback maar wel een signaal krijgt dat het verhaal gehoord wordt (Mueller et al., 2008). Het effect van het ervaren van erkenning werd eerst onderschat (Solomon et al., 1989). Recent onderzoek laat echter zien dat het krijgen van sociale erkenning ervoor zorgt dat slachtoffers sneller herstellen, beter kunnen relativiseren, beter in hun vel zitten en makkelijk over hun trauma kunnen vertellen (Sommer et al., 2017; Kim, 2023). Daarnaast is het krijgen van sociale erkenning een beschermfactor voor PTSS-symptomen (Maercker et al., 2009; Mueller et al., 2008). Onderzoekers zijn het er dus over eens dat erkenning een cruciale rol speelt in het herstelproces van slachtoffers (Mueller et al., 2008; Sommer et al., 2017).

Empathie voor slachtoffers

De definitie van empathie is het kunnen inschatten van andermans manier van denken en zijn of haar gevoelens, maar ook het begrijpen van emoties en intenties (Davis, 1990; Ioannidou, 2008). Voor dit onderzoek zou een empathisch vermogen inhouden dat iemand in kan zien hoe het meemaken van een

VICTIM BLAMING, EMPATHIE EN ERKENNING

aanranding impact heeft op de emoties van het slachtoffer; iemand gaat over de grenzen van het slachtoffer heen en het slachtoffer voelt zich onveilig (Davis, 1990).

Individuele verschillen in empathisch vermogen hangen samen met meerdere factoren. Samenhangende factoren zijn bijvoorbeeld verschil in hersenstructuren; iemand met een beter ontwikkelde prefrontale cortex scoort over het algemeen hoger op een vragenlijst die empathisch vermogen test dan iemand met een slecht ontwikkelde prefrontale cortex (Bray et al., 2022). De manier van opvoeding hangt ook samen met empathie: kinderen die een betere opleiding hebben genoten scoorden hoger op een test die empathisch vermogen meet dan kinderen die een beperkte of geen opleiding hebben genoten. Een verklaring zou zijn dat het samen spelen en leren met andere kinderen het empathisch vermogen test en uitbreidt (Berardi, 2022). Daarnaast scoren vrouwen over het algemeen hoger op tests die empathisch vermogen meten dan mannen. Dit zou misschien te maken kunnen hebben met de traditionele man-vrouw verdeling, waarbij vrouwen meer worden gezien als zorgdrager dan mannen. (Trentini et al., 2022). Het empathische vermogen dat iemand heeft, blijkt ook samen te hangen met de hoeveelheid informatie die we hebben over het slachtoffer. Berardi (2022) en Trentini en collega's (2022) lieten zien dat veel informatie over het slachtoffer samenhangt met meer empathie voor het slachtoffer en weinig informatie over een slachtoffer samenhangt met minder empathie voor het slachtoffer (Berardi, 2022; Trentini et al., 2022).

Empathie en erkenning

Empathisch vermogen blijkt een cruciale rol te spelen bij het geven van sociale steun en erkenning (Ardenghi et al., 2023; Huo et al., 2019). Mensen met een laag empathisch vermogen vinden het moeilijk om het perspectief van een ander over te nemen (Han et al., 2022) en hebben daardoor waarschijnlijk minder erkenning voor slachtoffers (Bongiorno et al., 2020). Een onderzoek van Osman (2016) kijkt naar de samenhang tussen empathie en erkenning. Slachtoffers van verkrachting die veel erkenning kregen, ervaren blijkbaar ook meer empathische gevoelens van anderen dan slachtoffers die weinig erkenning kregen. Daarnaast bleek uit hetzelfde onderzoek dat slachtoffers van verkrachting meer

VICTIM BLAMING, EMPATHIE EN ERKENNING

positieve empathische signalen kregen dan slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag, bijvoorbeeld aanranding (Osman, 2016).

Hypothese 1. Op grond van bovenbeschreven literatuur wordt verwacht dat *hogere niveaus van empathisch vermogen samenhangen met een hoger niveau van erkenning voor slachtoffers van aanranding.*

Victim blaming en erkenning

Victim blaming, gedeeltelijk of geheel de schuld geven aan het slachtoffer zorgt ervoor dat we ons distantiëren van het slachtoffer. We hebben minder of geen erkenning/empathie voor slachtoffers wanneer we denken dat de schuld bij hen ligt (Ryan, 1976). De Just World Theory (Furnham & Boston, 1996; Furnham, 2003) biedt hier een verklaring voor. Volgens deze theorie krijgen slachtoffers het lot dat ze verdienen, en verdienen ze het lot dat ze krijgen. Zo ook in de context van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Mensen die vast geloven in een Just World zijn geneigd de slachtoffers de schuld te geven van het delict. Vrouwen zouden zich bijvoorbeeld uitdagend hebben gekleed en zouden het daarom 'verdienen' om aangerand en verkracht te worden (Furnham, 2003). Vooral op social media zijn hier sporen van te zien. Het onderzoek van Stubbs-Richardson en collega's (2018) richt zich bijvoorbeeld op Twitter discussies over slachtoffers van verkrachting. Zij hebben waargenomen dat slachtoffers vaker de schuld krijgen van de verkrachting dan de daadwerkelijke schuldigen. De reden hiervoor zou zijn dat het slachtoffer iets zou hebben gedaan wat het incident zou uitlokken (Stubbs-Richardson et al., 2018). De verklaring volgens de Just World Theory luidt dan als volgt: omdat het slachtoffer is verkracht, en omdat dat heel ernstig is en zulke dingen niet gebeuren zonder reden, moet het slachtoffer zelf ook iets hebben gedaan om het uit te lokken. We zien namelijk een situatie (het idee dat iemand slachtoffer is van verkrachting) die compleet onrechtvaardig is. Dit resulteert in cognitieve dissonantie (Festinger, 1962) tussen de overtuigingen die we hebben over de wereld om ons heen en de realiteit. Deze cognitieve dissonantie proberen we te vermijden door in dit geval de schuld ergens anders neer te leggen, namelijk bij het slachtoffer. Het geloof in een just world is in dit geval heel belangrijk omdat we angstig kunnen zijn voor het idee zelf ook slachtoffer te kunnen worden (Furnham, 2003).

VICTIM BLAMING, EMPATHIE EN ERKENNING

Curchin (2018) ziet een dilemma in victim blaming en de Just World Theory die interessant is voor dit onderzoek. Zij vraagt zich af of het geven van strategieën om verkrachting te vermijden zinvol is. Het artikel beargumenteert dat, alhoewel in sommige gevallen een vrouw de misdaad had kunnen vermijden, zij nooit de verantwoordelijkheid zou moeten dragen. Vertaald naar dit onderzoek betekent dit dus dat slachtoffer zijn niet contextueel is en afhangt van zowel het slachtoffer als de dader maar een feitelijk op zichzelf staand iets. Volgens Curchin's (2018) logica kan er dus balans zijn tussen begrijpen dat vrouwen vrijheid hebben over hun eigen keuzes en beslissingen, dat zij hierbij in hun waarde worden gelaten, maar dat bij seksueel grensoverschrijdend gedrag, aanranding en verkrachting de dader alsnog volledig verantwoordelijk moet worden gesteld. Victim blaming kan dus worden gezien als een irrationeel fenomeen omdat er een rationeel alternatief beschikbaar is.

Alhoewel erkenning en victim blaming vaak worden gezien als twee tegenstellingen (Grubb & Turner, 2012), ligt de wisselwerking tussen de twee ingewikkelder. Mensen die doen aan victim blaming, hebben minder erkenning voor slachtoffers (Ryan, 1976). Maar laat een gebrek aan erkenning voor het slachtoffer ons op zijn beurt niet ook het slachtoffer de schuld geven? In sommige onderzoeken wordt aangenomen dat victim blaming een uitvloeisel is op een gebrek aan erkenning voor slachtoffers (Campbell et al., 2001). In de realiteit is dit waarschijnlijk context afhankelijk en simpelweg niet altijd duidelijk (Churchin, 2019). Een gebrek aan erkenning zou ook een gevolg kunnen zijn van victim blaming. Uit de literatuur blijkt alleen dat het verband er is. Voor dit onderzoek richten we ons dus ook alleen op het verband tussen de twee.

Hypothese 2. Op grond van boven besproken bevindingen wordt verwacht dat *hogere niveaus victim blaming samen hangen met lagere niveaus van erkenning voor slachtoffers van aanranding.*

Empathie en victim blaming

Het onderzoek van Bongiorno en collega's (2020) richt zich op de vraag of meer empathie voor het slachtoffer of meer empathie voor de dader samenhangen met victim blaming. In hun onderzoek vroegen zij participanten in de ene groep om het perspectief te nemen van de dader en in de andere groep vroegen zij participanten om het perspectief te nemen van het slachtoffer. Hieruit bleek dat participanten

VICTIM BLAMING, EMPATHIE EN ERKENNING

die het slachtofferperspectief namen, minder aan victim blaming deden dan de groep die het daderperspectief nam (Bongiorno, et al., 2020). Een ander onderzoek kijkt ook naar de samenhang tussen empathie en victim blaming. Sprankle en collega's (2018) deden onderzoek naar de rol van het sekswerk stigma in de relatie tussen empathie en victim blaming. In dit onderzoek hadden respondenten de neiging minder empathie te hebben voor sekswerkers dan voor non-sekswerkers. Daarnaast, in overeenstemming met het onderzoek van Bongiorno en collega's (2020), blijkt dat een lagere mate van empathie samenhangt met een hogere mate van victim blaming en dat een hogere mate samenhangt met een lagere mate van victim blaming (Sprankle et al., 2018). In onderzoek naar de rol van etnische stereotypering bleek dat Amerikanen minder empathie hadden voor zwarte slachtoffers van witte daders dan voor witte slachtoffers van zwarte daders (Dukes & Gaither, 2017). Daarnaast blijkt dat Amerikanen voor deze groep zwarte slachtoffers meer schuld gaven aan het slachtoffer dan de dader (Dukes & Gaither, 2017). Ook deze bevinding is in overeenstemming met het idee dat empathie negatief correleert met victim blaming (Dukes & Gaither, 2017; Bongiorno et al., 2020; Sprankle et al., 2018)

Hypothese 3. In lijn met de literatuur stelt de derde hypothese: *Lagere niveaus van empathisch vermogen hangen samen met een hoger niveau van victim blaming.*

De mediërende rol van victim blaming in de samenhang tussen empathie en erkenning

In de literatuur is te vinden dat empathie, sociale erkenning en victim blaming met elkaar samenhangen (Bongiorno et al., 2020; Grubb & Turner, 2012; Berardi, 2022; Trentini et al., 2022), en beargumenteert Churchin (2019) dat victim blaming dus plaatsvindt als alternatief op het erkennen van wat er met slachtoffers gebeurt. Empathie correleert negatief met victim blaming (Dukes & Gaither, 2017; Bongiorno et al., 2020; Sprankle et al., 2018) maar positief met het geven van erkenning voor slachtoffers

Mensen met een laag empathisch vermogen kunnen minder accuraat de emoties, gevoelens en overwegingen van iemand anders inschatten (McKenzie et al., 2022). Verschil in empathisch vermogen zou dus kunnen verklaren waarom sommige mensen geneigd zijn om het slachtoffer de schuld te geven en minder erkenning te geven; mensen met een laag empathisch vermogen missen de nuance die nodig is om

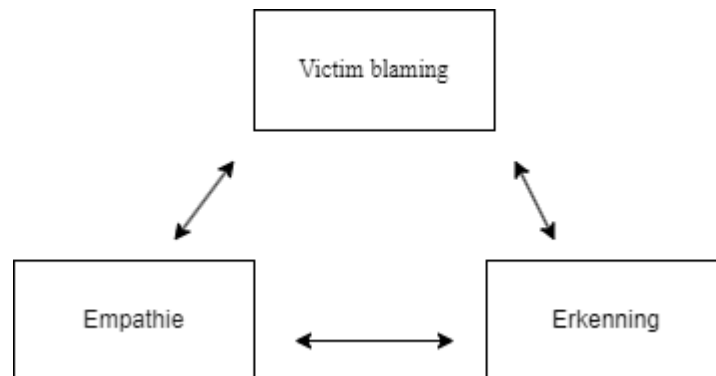
VICTIM BLAMING, EMPATHIE EN ERKENNING

het perspectief van anderen, in dit geval slachtoffers, te nemen (Han et al., 2022). Er wordt verwacht dat mensen met een hoog empathisch vermogen beter in kunnen leven met het slachtoffer dan mensen met een laag empathisch vermogen. Dit inlevingsvermogen zorgt ervoor dat mensen het slachtoffer minder de schuld geven. Omdat het slachtoffer minder de schuld krijgt zullen mensen geneigd zijn meer erkenning te hebben voor het slachtoffer. Dit bevordert begrip en ondersteuning voor slachtoffers en draagt zo bij aan het creëren van een veiligere en inclusieve omgeving voor slachtoffers.

Hypothese 4. stelt dat *victim blaming* een mediërende rol in de samenhang tussen *empathie* en *erkenning voor slachtoffers van aanranding* heeft. Het voorgestelde mediatiemodel is weergegeven in Figuur 1.

Figuur 1

Het mediatiemodel met de mediërende rol van victim blaming op de relatie tussen empathie en erkenning

Methode

Onderzoeksgroep

De onderzoeksgroep bestaat uit 228 participanten die zijn geworven door middel van het rondsturen van een geanonimiseerde vragenlijst via sociale media. Om in aanmerking te komen voor deelname aan de studie moesten de deelnemers tussen de 18-28 jaar oud zijn en Nederlands spreken. Uiteindelijk zorgde dit voor een totaal van 228 deelnemers. Hiervan werden 100 niet meegenomen in de analyse, omdat 100 deelnemers niet de gehele vragenlijst hebben ingevuld, geen informed consent gaven

VICTIM BLAMING, EMPATHIE EN ERKENNING

voor het verwerken van persoonsgegevens of geen informed consent gaven voor medewerking aan het onderzoek. Ook 6 deelnemers vielen af omdat zij het verkeerde antwoord gaven bij de oplettendheid check. Van de gebruikte onderzoeksgroep identificeerden 73,2% zich als vrouw en 25% als man, was er één iemand die zich niet identificeerde als man of vrouw en één iemand die deze vraag niet heeft beantwoord.

Procedure

Dit onderzoek maakt deel uit van een groter onderzoek waarin de mate van erkenning bij slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag wordt besproken. Het design van dit onderzoek is een online experimentele vignetstudie waarbij 5 verschillende experimentele condities werden gebruikt. Ook zijn er zelfrapportage vragenlijsten afgenomen die betrekking hadden op erkenning, alcohol verwachting, geloof in een rechtvaardige wereld en empathie. Dit onderzoek maakt gebruik van alle verschillende vignetten waaronder het nul vignet. Het onderzoek is goedgekeurd door de ethische commissie van Psychologie (PSY-2223-S-0404).

Voor dit onderzoek werden deelnemers gevraagd een online vragenlijst in te vullen via Qualtrics. Allereerst werden de deelnemers voorzien van informatie over het onderzoek en dienden ze een informed consent te tekenen. Daarna werd er gevraagd naar het geslacht van de deelnemer en werd gevraagd of zij tussen 18 en 28 jaar waren. Dit was een voorwaarde om mee te doen aan het onderzoek. Na het beantwoorden van deze demografische kenmerken, kregen de respondenten, na een korte inleiding, een casus. De casus omschreef een fictief voorval met betrekking tot aanranding. Er is gebruikgemaakt van 5 verschillende vignetten. Hierbij wordt één van deze scenario's beschouwd als de nul casus zonder manipulaties, terwijl de overige 4 vignetten manipulaties van een kenmerk van het delict bevatten. De inhoud van de vignetten varieert op geslacht van het slachtoffer (man/vrouw), alcoholgebruik van het slachtoffer (veel/weinig), relatie met de dader (bekende/onbekende) en informatie over de dader (wel/geen). Elke respondent werd willekeurig in één van de vijf vignetten ingedeeld. Vervolgens werden hen gevraagd hun mening te geven over de mate van erkenning, empathie, het geloof in een rechtvaardige wereld en alcohol verwachtingen.

VICTIM BLAMING, EMPATHIE EN ERKENNING

In dit onderzoek wordt er gekeken naar het verband tussen empathisch vermogen, erkenning en victim blaming.

Deelnemers ontvingen geen vergoeding voor hun deelname aan het onderzoek. Wel kregen zij de mogelijkheid om vragen te stellen of opmerkingen te maken na het invullen van de vragenlijst. De deelname aan de studie was geheel vrijwillig en de deelnemers hadden op elk moment de mogelijkheid om zich terug te trekken zonder verdere gevolgen.

Materiaal

Vignetten

Om de invloed van context op sociale erkenning te onderzoeken is er gebruikgemaakt van vijf verschillende vignetten die varieerden op geslacht van de dader, dader-slachtoffer relatie, de hoeveelheid alcohol die het slachtoffer ophad en de hoeveelheid kennis over de dader. Hieronder volgt het nul vignet waarin geen manipulatie plaatsvindt:

“In 2022 zijn er meer meldingen gedaan van seksueel grensoverschrijdend gedrag bij de politie dan voorgaande jaren (bron: CBS). Hiervan vond een groot deel ook plaats tijdens het uitgaansleven. Dat is een studente, die hieronder haar verhaal doet, ook overkomen. Een week na het voorval doet ze aangifte bij de politie. In de aangifte vermeldt zij het volgende:

“Na een geslaagd verjaardagsfeest, waar we een paar drankjes hebben gedaan, besloten we nog even de stad in te gaan. In de club leerde ik een jongen kennen waar ik ook een tijdje mee heb gedanst. Op een gegeven moment vroeg hij of ik mee ging naar buiten. Ik ging met hem mee en om de hoek hebben we in een steegje even gepraat. Na een tijdje hebben we gezoend. Hier voelde ik me nog wel fijn bij, maar hij probeerde al snel verder te gaan en ging over mijn broek met zijn hand richting mijn kruis. Ik heb zijn hand een paar keer weggeduwd, maar hij bleef doorgaan tot hij met zijn hand bij mijn kruis zat. Toen hij daarna nog steeds niet stopte, gaf ik hem een harde duw en ben ik weggelopen. Ik voelde mijn hart in mijn keel kloppen en deelde wat er gebeurd was met mijn vriendinnen.”

Erkenning van het slachtoffer

Voor het meten van erkenning is gebruikgemaakt van een zelf geconstrueerde schaal waarin de deelnemers werd gevraagd naar hun mening over het beschreven scenario in de casus. De gebruikte vragen zijn afgeleid van de Social acknowledgement scale, versie 31.01.11 (Maercker & Müller, 2004).

VICTIM BLAMING, EMPATHIE EN ERKENNING

Er werden 6 items geselecteerd en vertaald en aangepast uit de ‘Social acknowledgement scale’ (bron) die meet in hoeverre iemand erkenning krijgt als slachtoffer. Voorbeelden van deze items zijn: ‘Ik vind de reactie op de gebeurtenis overdreven’ en ‘ik voel mee met het slachtoffer’. De resulterende schaal met 6 items is niet gevalideerd voor de Nederlandse populatie. In dit onderzoek had de schaal voldoende interne consistentie met een Cronbach’s alfa van .707.

Victim blaming

De vragen uit ‘Questions assessing blame and responsibility scale’ (Brems & Wagner, 1994) worden voor dit onderzoek gebruikt om victim blaming als aparte schaal neer te zetten. Deze 3 items geven weer in hoeverre respondenten de schuld toekennen aan de dader of juist aan het slachtoffer. Voorbeelden van deze schaal zijn: ‘het is de schuld van de dader’ en ‘het gedrag van het slachtoffer heeft invloed gehad op de acties van de dader’. Hierbij konden de deelnemers op een 7-punts Likertschaal (1=helemaal mee oneens; 7=helemaal mee eens) aangeven in hoeverre zij het eens waren met de genoemde stelling. De meetschaal heeft een Cronbachs alfa van .508 en een mean inter-item correlatie van .334.

Empathie

Empathie wordt gemeten aan de hand van de Toronto Empathy Questionnaire (Spreng et al., 2009). De originele Engelstalige vragenlijst is vertaald naar het Nederlands en bevatte oorspronkelijk 16 vragen. Om de vragenlijst niet te lang te maken is deze verkort tot 10 vragen die gezamenlijk de hoogste interne consistentie hebben en toch meerdere aspecten van empathie meten. Deze aspecten zijn ‘begrip van het emotionele perspectief van een ander’ (vraag 1 en 5), ‘frequentie van gedrag die gepaste sensitiviteit heeft voor de situatie’ (vraag 2, 6 en 7), altruïsme (vraag 9 en 19) en tot slot ‘pro sociaal helpend gedrag’ (vraag 8). De schaal heeft in dit onderzoek een Cronbach’s α van .797.

Analyse

Alle statistische analyses zijn uitgevoerd met behulp van het programma SPSS (versie 28.0.0.0, 190). Voor het toetsen van mediatie wordt gebruikgemaakt van de methode geschreven door Baron en Kenny (1986).

Resultaten

VICTIM BLAMING, EMPATHIE EN ERKENNING

Beschrijvende statistieken

Respondenten scoorden gemiddeld hoog op de erkenningsschaal ($M = 29.14$, $SD = 4.27$, $N = 111$). Dit betekent dat respondenten vrij veel erkenning hadden voor het slachtoffer in de casus. Op de schaal victim blaming scoorden respondenten laag ($M = 5.99$, $SD = 2.61$, $N = 111$). Dit betekent dat respondenten het slachtoffer overwegend niet de schuld gaven van wat er gebeurde in de casus. Op empathie scoorden respondenten over het algemeen gemiddeld ($M = 39.82$, $SD = 4.97$, $N = 110$).

Tabel 1

Pearson's Correlatiecoëfficiënten & Cronbach's alfa voor de relaties tussen Erkenning, Victim blaming en Empathie

<i>Cronbach's alfa</i>	Erkenning	Victim blaming	Empathie
Erkenning	0.71		
Victim blaming	-0.64**	0.51	
Empathie	0.34**	-0.23*	0.80

*. Correlatie is significant met $p < .05$

** . Correlatie is significant met $p < .001$

Assumpties

Voor het testen van de hypothesen wordt er gebruikgemaakt van multipele regressieanalyse. Bij controle van de normaliteitsassumptie is te zien dat de variabele erkenning een sterk scheve verdeling heeft (skewness = -1.53, zie bijlage 1). Ook victim blaming en empathie zijn scheef verdeeld met skewness = -0.799 en 0.707 (zie bijlage 1). Hier dient bij het interpreteren van de data rekening mee gehouden te worden.

Hypothesetoetsing

VICTIM BLAMING, EMPATHIE EN ERKENNING

Voor het toetsen van de hypothesen wordt gebruikgemaakt van lineaire regressieanalyse. Voor het testen van mediatie wordt gebruikgemaakt van het model van Baron en Kenny (1986). De resultaten worden gepresenteerd in Tabel 2.

Tabel 2

Regressieanalyse & het testen van victim blaming als mediator op de relatie tussen empathie en erkenning

model	F	R ²	β	t	p
Empathie & erkenning	14.36	.11	0.34	3.79	< .001**
Empathie & victim blaming	6.25	.06	-0.23	-2.50	.014*
Victim blaming & erkenning	76.08	.41	-0.64	-8.72	< .001**
Erkenning	47.11	.47	28.273	10.21	<.001**
Victim blaming			-0.609	-8.40	<.001**
Empathie			0.200	2.76	.007*

*. Correlaties zijn significant met $p < .05$

**.. Correlaties zijn significant met $p < .001$

Het eerste model (tabel 2) bepaalt een significant deel van de variantie in erkenning. In tabel 2 is te zien dat, in lijn met hypothese 1, empathie significant samenhangt met erkenning. Het derde model (tabel 2) verklaart een deel van de variantie in victim blaming. Omdat de β een negatief getal is betekent dit dat, in lijn met hypothese 2, een laag niveau van erkenning voor het slachtoffer samenhangt met victim blaming. Het tweede model (tabel 2) blijkt een deel van de variantie in de mate van victim blaming te

VICTIM BLAMING, EMPATHIE EN ERKENNING

verklaren, maar dit deel is niet heel groot. Omdat de β een negatief getal is, betekent dit dat, in lijn met hypothese 3, een laag niveau van empathisch samenhangt met victim blaming.

Hypothese 4 stelt dat victim blaming een mediërende rol heeft in de samenhang tussen empathie en erkenning. Er is voldaan aan de assumptie volgens Baron en Kenny (1986) dat alle drie de variabelen significant met elkaar samenhangen (Tabel 2). Het model met empathie en erkenning heeft $\beta = 0.343$. Wanneer victim blaming wordt toegevoegd aan het model is te zien dat de samenhang tussen empathie en erkenning kleiner wordt ($\beta = 0.200$). Deze samenhang blijkt echter nog steeds significant te zijn ($t = 2.759$, $df = 109$, $p = .007$). Dit laat zien dat victim blaming de relatie tussen empathie en erkenning gedeeltelijk medieert.

Discussie

In deze studie is onderzocht of het hebben van een hoog empathisch vermogen invloed heeft op de mate van victim blaming op slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag en daarnaast of empathie via victim blaming een indirect effect zou hebben op de mate van erkenning voor slachtoffers. Het ervaren van sociale erkenning door slachtoffers is cruciaal voor hun herstelproces (Mueller et al., 2008; Sommer et al., 2017) en is empathisch vermogen een belangrijke vorm van emotionele intelligentie om deze erkenning te kunnen geven (Ardenghi et al., 2023; Huo et al., 2019). Er wordt geredeneerd dat mensen met een laag empathisch vermogen moeite hebben met het innemen van het perspectief van slachtoffers en daarom vaker slachtoffers de schuld geven.

Er is gekeken naar de samenhang tussen empathie en erkenning, erkenning en victim blaming en empathie en victim blaming. In lijn met de literatuur zou empathie positief samenhangen met erkenning (Han et al., 2022; Ardenghi et al., 2023; Huo et al., 2019; Osman, 2016) en negatief samenhangen met victim blaming (Dukes & Gaither, 2017; Bongiorno et al., 2020; Sprankle et al., 2018). Ook zou erkenning negatief samenhangen met victim blaming (Ryan, 1976; Campbell et al., 2001; Churchin, 2019). Afsluitend met de redenering dat mensen met een hoog empathisch vermogen minder vaak het slachtoffer de schuld geven en dus meer erkenning hebben voor het slachtoffer, zou victim blaming een mediërende rol kunnen spelen in de relatie tussen empathie en erkenning (Han et al., 2022).

VICTIM BLAMING, EMPATHIE EN ERKENNING

De resultaten laten zien dat hogere niveaus van empathisch vermogen samenhangen met een hogere mate van erkenning, maar de effectgrootte van dit model is niet heel hoog ($R^2 = .11$). Hogere niveaus van victim blaming hangen samen met lagere niveaus van erkenning maar in dit model is de effectgrootte erg klein ($R^2 = .06$). Lagere niveaus van empathisch vermogen hangen samen met hogere niveaus van victim blaming. In dit model wordt wel een grote hoeveelheid variantie verklaard door het model ($R^2 = .41$) Tot slot laten de resultaten zien dat victim blaming een partiële mediator is van de relatie tussen empathie en erkenning. De effectgrootte van het mediatiemodel is ook erg groot ($R^2 = .47$). Dit betekent dat een 47% van de variantie in erkenning voor het slachtoffer wordt verklaard door het indirecte effect van empathie via victim blaming op de mate van erkenning voor slachtoffers.

Limitaties en verder onderzoek

Een limitatie van dit onderzoek is dat victim blaming, de schuld van het slachtoffer, niet wordt vergeleken met de schuld van de dader. De schuld die wordt toegekend is niet zozeer een verdeling; mensen kunnen zowel het slachtoffer als de dader veel of weinig schuld toekennen (Sleath & Bull, 2010). Verder onderzoek zou de variabele perpetrator blaming, de schuld van de dader, kunnen toevoegen aan het mediation model. Daarnaast, omdat er geen volgorde effect kan worden aangetoond, kan er ook geen causaal verband worden weergegeven. Zo weten we niet of een hoge score op victim blaming ervoor zorgt dat we minder erkenning hebben voor het slachtoffer, of dat weinig erkenning voor het slachtoffer ertoe leidt dat we vaker geneigd zijn het slachtoffer de schuld te geven. Verder onderzoek zou zich daarom kunnen richten op het causale verband tussen erkenning en victim blaming. De hypothese wordt dan: *Erkenning hebben voor slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag vermindert de hoeveelheid victim blaming*. In dit onderzoek zijn er twee condities waar participanten random aan toe worden gewezen. Beide condities nemen een vragenlijst (de pre-test) af om de attitudes van participanten tegenover slachtoffers van aanranding en de mate van victim blaming te meten. In de erkenning conditie krijgen participanten van het onderzoek daarna een interventie die het belang van erkenning en ondersteuning voor aanranding benadrukt. Dit kan in de vorm van een workshop, educatieve video's of een geschreven opdracht. De controle conditie krijgt deze interventie niet. Tot slot nemen beide condities

VICTIM BLAMING, EMPATHIE EN ERKENNING

dezelfde vragenlijst (post-test) af. Bij de data-analyse worden antwoorden op de pre en post-test tussen de verschillende condities vergeleken. Zo wordt er gekeken of het verhogen van erkenning voor slachtoffers tot een vermindering van victim blaming leidt.

Een andere limitatie is dat in dit onderzoek alleen gebruik is gemaakt van gesloten vragen in de vorm van vragenlijsten. Op deze manier wordt de nuance gemist die nodig is om het proces van victim blaming te kunnen meten. Zoals eerder besproken in de literatuur (Churchin, 2019) kan het namelijk zo zijn dat de schuld niet alleen bij het slachtoffer of bij de dader ligt maar dat er in de ogen van toeschouwers een gedeelde verantwoordelijkheid bestaat. In dit onderzoek vonden we echter nauwelijks variantie in de mate van victim blaming; er waren weinig participanten die het slachtoffer daadwerkelijk de schuld gaven. Dit is opmerkelijk omdat er verschillende casussen gepresenteerd werden waarbij we geprobeerd hebben om de mate van victim blaming te manipuleren door een minder ideaal slachtoffer te presenteren.

Een verklaring voor de kleine variantie in victim blaming is het feit dat respondenten geworven zijn uit de directe omgeving van de onderzoekers. Dit zorgt voor een homogene groep van voornamelijk psychologie studenten. De onderzoeksliteratuur laat zien dat psychologiestudenten vaak hoger scoren op empathisch vermogen dan studenten van andere richtingen (Schmidt et al., 2021) en het kan daarom zijn dat psychologiestudenten meer erkenning hebben voor slachtoffers (Han et al., 2022; Ardenghi et al., 2023). Omdat de emotionele intelligentie en dus ook het empathisch vermogen van psychologiestudenten hoger is, zullen zij minder geneigd zijn om het slachtoffer de schuld te geven. In vergelijking met het onderzoek van Attreed & Kozlowski (2018) is bijvoorbeeld te zien dat hun onderzoeksgroep niet bestaat uit psychologiestudenten maar een veel meer heterogene groep onderzoekt.

Theoretische en praktische implicaties

De theoretische implicaties van dit onderzoek bouwen voort op bestaand onderzoek. Het biedt een perspectief op de directe samenhang tussen empathie en erkenning waar voorheen voornamelijk alleen gekeken werd naar empathisch vermogen als functie voor het geven van erkenning (Han et al., 2022; Ardenghi et al., 2023; Huo et al., 2019). Daarnaast wordt de relatie tussen erkenning en victim

VICTIM BLAMING, EMPATHIE EN ERKENNING

blaming opnieuw verkend en biedt dit onderzoek wederom bewijs voor de negatieve samenhang tussen erkenning en victim blaming (Ryan, 1976; Campbell et al., 2001; Churchin, 2019). Het voorgestelde mediatiemodel biedt een nieuw perspectief op de samenhang tussen empathie, erkenning en victim blaming. Alhoewel er geen volledige mediatie is gevonden, laat partiële mediatie zien dat victim blaming ten minste een deel van de variantie in erkenning verklaart. Verder onderzoek zou hierop voort kunnen bouwen door te kijken naar de processen achter victim blaming in relatie tot empathie. De Just World Theory (Furnham & Boston 1996) zou kunnen verklaren waarom mensen die wel een hoog empathisch vermogen hebben, toch het slachtoffer de schuld geven. Volgens deze theorie, zoals eerder besproken, krijgt het slachtoffer de schuld omdat mensen hun eigen wereldbeeld en daarbij hun eigen gevoel van veiligheid willen beschermen. Verder onderzoek zou zich hierop kunnen richten door het geloof in de Just World Theory te meten en deze te vergelijken met de mate van victim blaming en de mate van erkenning voor slachtoffers.

Ook zijn er praktische implicaties voor dit onderzoek. De resultaten zijn van belang voor hulpverleners die te maken krijgen met slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Het belang van het hebben van een hoog empathisch vermogen wordt aangetoond in voorgaand onderzoek (Han et al., 2022) en bevestigd in dit onderzoek. We zien dat mensen met een beperkt empathisch vermogen meer de neiging hebben om het slachtoffer de schuld te geven. Het is daarom belangrijk dat de hulpverlening voor slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag wordt uitgevoerd door mensen met een gemiddeld tot hoog empathisch vermogen. Wanneer werkgevers bijvoorbeeld nieuwe sollicitanten aannemen, zou empathie een belangrijke kernwaarde kunnen zijn die de sollicitant moet bezitten. Daarnaast zou een beter begrip van de relatie tussen empathie en victim blaming implicaties hebben voor juridische processen, met name in gevallen waar victim blaming een rol kan spelen. Omdat uit onderzoek blijkt dat mensen met een lager niveau van empathie geneigd zijn om slachtoffers de schuld te geven, kan dit worden gebruikt om aanpassingen te maken in de manier waarop strafzaken worden behandeld. Daarnaast kan het leiden tot de ontwikkeling van trainingsprogramma's voor rechters, advocaten en juryleden, waarin zij worden gesensibiliseerd voor de mogelijke invloed van empathie op hun

VICTIM BLAMING, EMPATHIE EN ERKENNING

besluitvorming. Dit kan uiteindelijk leiden tot eerlijkere rechtszaken en een betere bescherming van slachtoffers.

Conclusie

Deze resultaten bieden, in lijn met de verwachtingen, ondersteuning voor de samenhang tussen empathie en erkenning, empathie en victim blaming en erkenning en victim blaming. Daarnaast biedt het ondersteuning voor victim blaming als partiële mediator op de relatie tussen empathie en erkenning. Dit betekent dat een laag empathisch vermogen samenhangt met een hoge mate van victim blaming en een indirect effect heeft op de mate van erkenning voor het slachtoffer.

Referenties

- Ardenghi, S., Russo, S., Bani, M., Rampoldi, G., & Strepparava, M. G. (2023). Supporting students with empathy: The association between empathy and coping strategies in pre-clinical medical students. *Current Psychology: A Journal for Diverse Perspectives on Diverse Psychological Issues*.
<https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1007/s12144-023-04397-4>
- Attreed, K., & Kozlowski, D. (2018). Exploring the origins of blame: The role of empathy and gender role conformity in blaming victims of sexual assault. *Frontiers of Psychology Conference*, 9.
<https://doi.org/10.3389/conf.fpsyg.2018.74.00021>
- Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator–mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(6), 1173–1182. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.51.6.1173>
- Berardi, M. K. (2020). *What are the most effective components of empathy education for undergraduate students to increase their empathy levels?* (Doctoral dissertation, The Pennsylvania State University). <https://www.proquest.com/openview/09048f5b5db6b5ba007bb7a0a4febce3/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750&diss=y>
- Bongiorno, R., Langbroek, C., Bain, P. G., Ting, M., & Ryan, M. K. (2020). Why Women Are Blamed for Being Sexually Harassed: The Effects of Empathy for Female Victims and Male Perpetrators. *Psychology of Women Quarterly*, 44(1), 11-27. <https://doi.org/10.1177/0361684319868730>
- Bray, K. O., Pozzi, E., Vijayakumar, N., Richmond, S., Deane, C., Pantelis, C., Anderson, V., & Whittle, S. (2022). Individual differences in brain structure and self-reported empathy in children. *Cognitive, Affective & Behavioral Neuroscience*, 22(5), 1078–1089. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.3758/s13415-022-00993-2>

VICTIM BLAMING, EMPATHIE EN ERKENNING

- Brems, C., & Wagner, P. (1994). Blame of victim and perpetrator in rape versus theft. *The Journal of Social Psychology*, 134(3), 363–374. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1080/00224545.1994.9711741>
- Brown, C. S., & Biefeld, S. (2023). The development of perpetration and tolerance of sexual harassment. *Current Directions in Psychological Science*, 32(1), 10–17. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1177/09637214221141855>
- Campbell, R., Ahrens, C. E., Sefl, T., Wasco, S. M., & Barnes, H. E. (2001). Social Reactions to Rape Victims: Healing and Hurtful Effects on Psychological and Physical Health Outcomes. *Violence & Victims*, 16(3), 287–302. <https://doi.org/10.1891/0886-6708.16.3.287>
- Curchin, K. (2019). The dilemma of rape avoidance advice: Acknowledging women’s agency without blaming victims of sexual assault. *Women’s Studies International Forum*, 75. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1016/j.wsif.2019.102240>
- Davis, C. (1990). What Is Empathy, and Can Empathy Be Taught? *Physical Therapy*, 70(11), 707–711. <https://doi.org/10.1093/ptj/70.11.707>
- Haas, S. de (2012). Seksueel grensoverschrijdend gedrag onder jongeren en volwassenen in Nederland. *Tijdschrift voor Seksuologie*, 36(2), 136-145. <https://www.tijdschriftvoorseksuologie.nl/artikelen/item/139-seksueel-grensoverschrijdend-gedrag-onder-jongeren-en-volwassenen-in-nederland>
- Dukes, K. N., & Gaither, S. E. (2017). Black racial stereotypes and victim blaming: Implications for media coverage and criminal proceedings in cases of police violence against racial and ethnic minorities. *Journal of Social Issues*, 73(4), 789–807. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1111/josi.12248F>
- Dworkin, E. R., Menon, S. V., Bystrynski, J., & Allen, N. E. (2017). Sexual assault victimization and psychopathology: A review and meta-analysis. *Clinical psychology review*, 56, 65–81. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2017.06.002>

VICTIM BLAMING, EMPATHIE EN ERKENNING

Festinger, L. (1962). Cognitive dissonance. *Scientific American*, 207(4), 93–107.

<https://doi.org/10.1038/scientificamerican1062-93>

Furnham, A. (2003). Belief in a just world: research progress over the past decade. *Personality and Individual Differences*, 34(5), 795–817. [https://doi.org/10.1016/s0191-8869\(02\)00072-7](https://doi.org/10.1016/s0191-8869(02)00072-7)

Furnham, A., & Boston, N. (1996). Theories of rape and the Just World. *Psychology, Crime & Law*, 2(3), 211–229. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1080/10683169608409779>

Greeson, M. R., Campbell, R., & Fehler, C. G. (2016). “Nobody deserves this”: Adolescent sexual assault victims’ perceptions of disbelief and victim blame from police. *Journal of Community Psychology*, 44(1), 90–110. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1002/jcop.21744>

Grubb, A., & Turner, E. (2012). Attribution of blame in rape cases: A review of the impact of rape myth acceptance, gender role conformity and substance use on victim blaming. *Aggression and Violent Behavior*, 17(5), 443–452. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2012.06.002>

Han, I., Shin, H. S., Ko, Y., & Shin, W. S. (2022). Immersive Virtual Reality for Increasing Presence and Empathy. *Journal of Computer Assisted Learning*, 38(4), 1115–1126. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1177/0361684319868730>

Huo, M., Fuentesilla, J. L., Birditt, K. S., & Fingerman, K. L. (2019). Older adults’ empathy and daily support exchanges. *Journal of Social and Personal Relationships*, 36(11–12), 3814–3834. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1177/0265407519837372>

Ioannidou, F. (2008). Empathy and emotional intelligence: What is it really about? *International Journal of Caring Sciences*, 1(3), 118–123.

http://www.internationaljournalofcaringsciences.org/docs/Vol1_Issue3_03_Ioannidou_Abstract.pdf

Jones, A. E. (2021). Sexual assault on college campuses: An investigation of psychological well-being and reporting behaviors of female victims. In *Dissertation Abstracts International: Section B: The Sciences and Engineering* (Vol. 82, Issue 1–B). <http://hdl.handle.net/11714/7440>

VICTIM BLAMING, EMPATHIE EN ERKENNING

Kim, W. J. (2023). Is negative social acknowledgment better than no acknowledgment? Impacts on rejected versus ignored victims [ProQuest Information & Learning]. In Dissertation Abstracts International: Section B: The Sciences and Engineering (Vol. 84, Issue 2–B).

<https://www.proquest.com/openview/75842751ebc7331460da1f58fefeef6e/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750&diss=y>

Lytell, M. C. (2009). Influences on Women's Perceptions of Climate for Sexual Harassment [ProQuest LLC]. In ProQuest LLC.

<https://www.proquest.com/docview/304899232?parentSessionId=I%2BIFwsVt7%2FnmRbF8aKf1J2I3G2tjE7oIRCK%2Fb4zAqA%3D&accountid=11219>

Maercker, A., & Horn, A. B. (2013). A socio-interpersonal perspective on PTSD: The case for environments and interpersonal processes. *Clinical Psychology & Psychotherapy*, 20(6), 465–481. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1002/cpp.1805>

Maercker, A., & Müller, J. (2004). Social acknowledgment as a victim or survivor: A scale to measure a recovery factor of PTSD. *Journal of Traumatic Stress*, 17(4), 345–351.

<https://doi.org/10.1023/B:JOTS.0000038484.15488.3d>

Maercker, A., Povilonyte, M., Lianova, R., & Pöhlmann, K. (2009). Is acknowledgment of trauma a protective factor?: The sample case of refugees from Chechnya. *European Psychologist*, 14(3), 249–254. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1027/1016-9040.14.3.249>

McKenzie, K., Russell, A., Golm, D., & Fairchild, G. (2021). Empathic Accuracy and Cognitive and Affective Empathy in Young Adults With and Without Autism Spectrum Disorder. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 52(5), 2004–2018. <https://doi.org/10.1007/s10803-021-05093-7>

Molstad, T. D., Weinhardt, J. M., & Jones, R. (2023). Sexual assault as a contributor to academic outcomes in university: A systematic review. *Trauma, Violence, & Abuse*, 24(1), 218–230.

<https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1177/15248380211030247>

VICTIM BLAMING, EMPATHIE EN ERKENNING

- Mueller, J., Moergeli, H., & Maercker, A. (2008). Disclosure and social acknowledgement as predictors of recovery from posttraumatic stress: A longitudinal study in crime victims. *The Canadian Journal of Psychiatry / La Revue Canadienne de Psychiatrie*, 53(3), 160–168. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1177/070674370805300306>
- Newins, A. R., Wilson, L. C., & Kanefsky, R. Z. (2021). What's in a label? The impact of media and sexual assault characteristics on survivor rape acknowledgment. *Journal of Traumatic Stress*, 34(2), 405–415. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1002/jts.22626>
- Osman, S. L. (2016). Predicting rape victim empathy based on rape victimization and acknowledgment labeling. *Violence Against Women*, 22(7), 767–779. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1177/1077801215610864>
- Ryan, W. (1976). *Blaming the victim* (Vol. 226). Vintage.
- Schmidt, I., Rutanen, T., Luciani, R. S., & Jola, C. (2021). Feeling for the Other With Ease: Prospective Actors Show High Levels of Emotion Recognition and Report Above Average Empathic Concern, but Do Not Experience Strong Distress. *Frontiers in Psychology*, 12. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.543846>
- Sleath, E., & Bull, R. (2010). Male rape victim and perpetrator blaming. *Journal of Interpersonal Violence*, 25(6), 969–988. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1177/0886260509340534>
- Solomon, Z., Mikulincer, M., & Flum, H. (1989). The implications of life events and social integration in the course of combat-related post-traumatic stress disorder. *Social psychiatry and psychiatric epidemiology*, 24(1), 41–48. <https://doi.org/10.1007/BF01788199>
- Sommer, J., Hinsberger, M., Holtzhausen, L., Kaminer, D., Seedat, S., Elbert, T., Augsburger, M., Maercker, A., & Weierstall, R. (2017). Associations between societal disapproval and changes in symptoms of PTSD and appetitive aggression following treatment among high-risk South African males. *European Journal of Psychotraumatology*, 8(1). <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1080/20008198.2017.1369831>

VICTIM BLAMING, EMPATHIE EN ERKENNING

- Sprankle, E., Bloomquist, K., Butcher, C., Gleason, N., & Schaefer, Z. (2018). The role of sex work stigma in victim blaming and empathy of sexual assault survivors. *Sexuality Research & Social Policy: A Journal of the NSRC*, 15(3), 242–248. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1007/s13178-017-0282-0>
- Spreng, R. N., McKinnon, M. C., Mar, R. A., & Levine, B. (2009). The Toronto Empathy Questionnaire: scale development and initial validation of a factor-analytic solution to multiple empathy measures. *Journal of personality assessment*, 91(1), 62–71. <https://doi.org/10.1080/00223890802484381>
- Stubbs-Richardson, M., Rader, N. E., & Cosby, A. G. (2018). Tweeting rape culture: Examining portrayals of victim blaming in discussions of sexual assault cases on Twitter. *Feminism & Psychology*, 28(1), 90–108. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1177/0959353517715874>
- Trentini, C., Tambelli, R., Maiorani, S., & Lauriola, M. (2022). Gender differences in empathy during adolescence: Does emotional self-awareness matter? *Psychological Reports*, 125(2), 913–936. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1177/0033294120976631>
- Ullman, S. E. (1999). Social support and recovery from sexual assault. *Aggression and Violent Behavior*, 4(3), 343–358. [https://doi.org/10.1016/s1359-1789\(98\)00006-8](https://doi.org/10.1016/s1359-1789(98)00006-8)
- Ullman, S. E., & Filipas, H. H. (2001). Predictors of PTSD symptom severity and social reactions in sexual assault victims. *Journal of Traumatic Stress*, 14(2), 369–389. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1023/A:1011125220522>